

Dansk og Litteratur

Formål og perspektiv:

I arbejdet med modersmålsundervisningen har Steinerskolerne to overordnede formål: på den ene side at udvikle personligheden og bidrage til at styrke identiteten og på den anden side at udvikle og øve elevens evne til og færdigheder i at kommunikere med omverdenen, såvel socialt som sagligt og fagligt. Gennem stor vægtning af det talte, læste og skrevne ord i grundskolen er der lagt et fundament som i 9. til 12. klasse kan udvikles i såvel det dagligdags sprog som i det videnskabelige og kunstneriske. Dette sker parallelt med elevens egen personlige udvikling der gennemgår markante ændringer fra det 15. til det 19. år. Og her er sproget centralt som et redskab for erkendelsen. Derfor arbejdes der nu med en bevidstgørelse af sprogets virkemidler og muligheder og med at opøve færdigheder i at anvende disse.

De litterære værker giver eleverne mulighed for at indleve sig i andre menneskers, kulturers og tidsperioders følelser og tanker ligesom den kunstneriske brug af sproget udfordrer eleverne til bevægelighed, klarhed og præcision i tanke- og begrebsdannelse. Derfor lægges der i Steinerskolerne vægt på at inddrage væsentlige værker fra verdenslitteraturen og give plads til en fordybelse i disse. På alle trin arbejdes med metodisk at iagttage og forholde sig til det iagttagede, ligesom der arbejdes med at udvikle færdigheder i analyse og syntese.

Arbejdet med at udvikle elevernes kommunikative færdigheder har som hovedformål at gøre dem i stand til at forholde sig kritisk til den information de får, gennemskue teksternes virkemidler, herunder argumentation, og skille væsentligt fra uvæsentligt i mediestrømmen. Et andet lige så vigtigt mål er at eleverne selv skal kunne formulere sig i de af mediernes genrer hvor de sagligt kan gøre deres synspunkter gældende og argumentere for dem.

Danskfagets arbejde med grundlæggende sprogfærdigheder har som formål at skabe gode skrivefærdigheder der kan anvendes i alle øvrige fag, og det er således oplagt med et tværfagligt samarbejde. Endelig skal nævnes at Steinerskolerne med de mange fag, bl.a. æstetik/kunstbetragtning, har tradition for at arbejde med det såkaldt udvidede tekstbegreb.

Emneområder:

Dansk og litteratur har det skrevne og talte sprog som sit primære genstandsområde og mens det talte sprog praktiseres i sceniske fremførelser som drama og på film, så praktiseres det skrevne sprog i de to overordnede områder skønlitteratur (fiktive tekster) og ikke fiktive tekster som fx nyhedsartikler, features, essays mv. Eleverne forholder sig såvel skabende som iagttagende og erkendende til genstandsområdet.

Kunstneriske udtryksformer

I undervisningen arbejdes med **skønlitterære værker, film og teaterstykker** på alle trin. Der læses værker fra alle litterære epoker begyndende med norrøn litteratur som sagaer og sluttende med helt aktuelle værker udgivet inden for de seneste år.

Ligeledes læses værker fra alle tre hovedgenrer, drama, lyrik og prosa, og der læses såvel dansk som udenlandsk litteratur (oversat til dansk). Alle elever læser ca. 8 større værker i løbet af 9. til 12. klasse; heraf læses nogle af alle elever, mens andre værker vælges individuelt eller i grupper. Derudover suppleres med en række tekster som fx noveller og digte.

I en særlig poetikperiode lægges specielt vægt på indsigt i det æstetiske udtryk i lyrikkens formsprog fra ældre tid til vore dage. Der arbejdes med lyrikkens grundelementer: klang, rytme, metrik, billedsprog og typografi set i samspil med tidsperiode og kultur.

I skoleforløbet ser og bearbejder eleverne en række teaterstykker og spillefilm hvor der øves en metodisk tilgang til værkerne, bl.a. ved hjælp af analyseredskaber og metoder. Eleverne er også selv skabende og udtrykker sig kunstnerisk inden for givne rammer skriftligt og mundtligt i alle genrer. Der læses værker af de fleste kanonforfattere ligesom der læses norske og svenske tekster.

Saglige udtryksformer

Genstandsområdet **non-fiktive tekster** indbefatter læsning og bearbejdelse af mediernes genrer: fx nyhedsartikler, features, baggrundsartikler, kronikker, debatindlæg og essays fra definerede afsendere og modtagere såvel fra papir- som skærmedier. Ligeledes arbejdes med dokumentarfilm.

Det sproglige område

Sproget selv er i dansk og litteratur genstandsområde for iagttagelse og beskrivelse. De sproglige udtryksformer øves og udvikles gennem hele forløbet inden for områderne grammatik, syntaks, sprogrigtighed, stilistik og tekststrukturer. Regler og redskaber læres og øves. I den mundtlige fremstilling øves retoriske fremstillingsmåder gennem konkrete praktiske øvelser, og i det skriftlige arbejde vægtes skrivefærdighed gennem de skriftlige opgaver som nævnt ovenfor. Færdighed i skriveproces til en større opgave øves i forbindelse med elevernes årsopgave der strækker sig over et helt skoleår fra 11. til 12. klasse.

Kompetencemål:

Kunstneriske udtryksformer

Undervisningen giver mulighed for at kunne:

- læse forskelligartede teksttyper flydende og med forståelse af indholdet
- læse og forstå svenske og norske tekster
- forholde sig metodisk iagttagende til tekster i alle genrer og redegøre for den enkelte genres karaktertræk
- dokumentere indsigt i lovene for rim og rytme og de vigtigste stilistiske virkemidler og kunne skrive et digt i forskellige rytmemønstre
- analysere tekster fra skønlitterære værker og i forlængelse heraf reflektere over sproglige udtryksformer og virkemidler og beskrive disses funktion i teksten
- reflektere, fortolke og perspektivere ud fra egen analyse af litterære tekster
- tage stilling til de spørgsmål og temaer som teksterne tager op og forholde sig til de værdier de repræsenterer
- anvende kendskabet om genrer og sproglige virkemidler til skrivning af fx noveller og digte
- kende til forskellige digtformer og kunne skelne mellem deres brug af stilistiske elementer, sprog billeder, rimmønstre, rytmer og typografiske former

Saglige udtryksformer

Undervisningen giver mulighed for at kunne:

- orientere sig i og forholde sig til informationer fra de forskellige medieplatforme
- læse og forholde sig analyserende til tekster i mediernes forskellige genrer
- analysere og redegøre for indhold, form, sprogligt udtryk og argumentationen i mediernes tekster
- analysere dokumentarfilm, påvise deres filmiske virkemidler og reflektere over deres form og indhold
- redegøre for kommunikationssituationen i forbindelse med såvel tekster og film
- skrive tekster i genrer som kronik, essay, debatindlæg, nyhedsartikel mv. til en defineret målgruppe

Det sproglige område

Undervisningen giver mulighed for at kunne:

- redegøre for sproglige (grammatisk/stilistiske) forhold i alle typer af tekster
- redegøre for hvad der skaber en god tekst
- beherske skriftsproget korrekt og skrive godt dansk der effektivt overfører information i saglige tekster
- anvende sproget kreativt ved skrivning i den fiktive genre og i fx essays
- deltage aktivt og vurderende i samtaler om sproglige forhold, også i et tværfagligt perspektiv
- bidrage med strukturerede og velformede faglige indlæg og foredrag i undervisningen
- holde foredrag for en større forsamling af tilhørere
- skrive klart disponerede tekster med tydelig fokus og saglig argumentation
- målrette egne tekster til en defineret modtagergruppe og et bestemt formål
- praktisere procesorienteret skrivning
- planlægge og gennemføre en større skriftlig opgave

Evaluering:

Elevernes arbejdsindsats og faglige udvikling evalueres løbende af læreren og formidles via samtaler med eleven ved skriftlige kommentarer i afleveringer samt ved de 2 årlige forældrekonsultationer. Desuden evalueres samlet skriftligt ved 10. og 12. klasses afslutning i et vidnesbyrd med tilhørende konkrete pensumangivelser. Eleven evalueres på baggrund af følgende: Skriftlige opgaver efter hver af de i alt 12 litteraturperioder, mundtlige fremlæggelser gruppevis og individuelt, ofte kombineret med en skriftlig prøve der skal dokumentere at eleverne opfylder kompetencemålene. Desuden afholdes skriftlige prøver i analyse og fortolkning af tekster, i tekstlæsning og skriftlig fremstilling. I løbet af et undervisningsår afleveres ca. 20 større og mindre skriftlige opgaver som alle evalueres.